

Olaszország 150. születésnapjának ünneplése a „mazziniánus eszme” jegyében

Az egységes Olaszország születésének százötvenedik évfordulója (2011. március 17.) az olasz sajtó azon részét is megmozdította – „felébresztette”, hogy stilszerűen fogalmazzunk, lévén szó a risorgimentóról, a nemzeti ébredés korszakáról –, amely eddig nemigen tüntette ki magát a hazafias emlékezésben. Az *Il Pensiero Mazziniano* (A mazziniánus eszme) című folyóirat nem tartozik az utóbbiak közé. Az Associazione Mazziniana Italiana (Olasz Mazziniánus Társaság, rövidítve AMI) évente háromszor (korábban négyszer) megjelenő folyóirata immár hatvanöt éve ápolja az olasz és az európai egység „Apostolának” emlékét (vö. Madarász Imre: *Mazzini, az Apostol*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1992), és ez az emlékezés nem pusztán történelmi-filológiai „muzeológiát”, „régészkedést” jelent: a kiadvány címe is világossá teszi, hogy szerkesztői – *Mario Di Napoli, Pietro Caruso és Claudio Desideri* – Mazzini eszmei örökségét őrzik a jelenben, mint olyan időszak „tiszta forrást”, amelyből a jövő is meríthet. A periodikumnak még 1987-ben olasz–magyar tematikus száma is megjelent, igaz, magyar szerző nélkül (vö. Madarász Imre: *Mazzini-renaisszánsz Olaszországban* in Madarász: *Kalandozások az olasz Parnasszuson. Italianisztikai tanulmányok*, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 1996, 73–78. o.). Később azonban a folyóirat már figyelmet szentelt a magyarországi Mazzini-irodalomnak (lásd V. Tóth Lászlónak és e sorok írójának publikációit az 1996/4. számban).

A 2010/3. szám tematikai „vezérmotívuma” az olasz nemzeti egység „születésnapjának” megünneplése a címadó „mazziniánus eszme” jegyében. *Renzo Brunetti* vezércikke (vagy bevezetője) az Olasz Köztársaság, az „egységes, szabad, független és köztársasági Olaszország” (4. o.) és alkotmánya mazziniánus alapértékeit mutatja fel az értékek válságának korában. *Sauro Mattarelli* a „Mazzini elleni támadás” divatos vádpontjait cáfolja meg, hitet téve „a tizenkilencedik század azon gondolkodója mellett, aki a jelenkor mély (és kényelmetlen) értelmezését segítheti elő”, ha figyelnének tanítására a politikusi korrupció és a „tévéuralom” közepette (7–9. o.). Pietro Caruso mint „modern

mazziniánus” sürgeti a „Harmadik Risorgimentót” (11. o.) az 1800-as évek szabadságküzdelmei és a második világháború alatti Ellenállás után. Mario Di Napoli (az AMI elnöke) kritikusan rajzolja meg a Mazzini-féle „erény köztársaságától a pártok köztársaságáig” ívelő parabolát, megvédve Mazzinit, nem mint pusztán álmódzót vagy gyakorlatias politikust, hanem mint ideológust és szabadságeszméjét a szocialista osztálydogmák és egyfajta, sajátosan értelmezett liberalizmus bírálataitól. *Livio Naccarati* Mazzini és Kant erkölcsstanának rokonságát mutatja ki: „Mazzini a kanti morál folytatójának és tökéletesítőjének tűnik” (141. o.), miközben erkölcsfilozófusi eredetiségét is hangsúlyozza (vö. Madarász Imre: *Mazzini és Kant* in Madarász: *Kultusz, vita, feledés. Olasz irodalom- és kultúrtörténeti tanulmányok*, Hungarovox Kiadó, Budapest, 2008, 114–121. o.). Kevésbé meggyőző *Nunzia Manicardi* *Mazzini és IX. Pius, két óriás a törpék világában* című retorikus elmélkedése, melynek önellentmondásossága igencsak szembeeső: a Risorgimento kora minden volt, csak nem „a törpék világa”, hiszen Itália a reneszánsz óta sosem adott annyi óriást, zsenit, hőst a világnak, mint szabadságharcos századában; a liberálisok reménységéből az „antirisorgimento” jelképévé lett IX. Pius pápa formátuma, maradársága, időszerűsége pedig aligha mérhető a Mazziniéhoz (80–85. o.).

Olvashatunk a lapszámban egy New Yorkban és egy Bolognában rendezett Mazzini-konferenciáról, illetve -vitáról: mindkettő az „Apostol” egyetemes kisugárzását és elevenségét tanúsítja (vö. Madarász Imre: *Nemzetközi Mazzini-konferencia Pisában*, Debreceni Szemle 1996/4., 639–641. o.). Az *Il Pensiero Mazziniano* kiegészítéseképpen, mint egy mellékleteként, jelenik meg a *L’Azione Mazziniana* című kiadvány egy-egy száma, zsumalisztikusabb, politizálóbba tartalommal. A „mazziniánus eszme” tehát él, hat, alkot, gyarapít, mint – a folyóirat alcímét idézve – „cselekvő demokratizmus” („Gondolkodás és cselekvés” volt Mazzini egyik leghíresebb jelszava), habár félő, hogy csupán egy szellemi elit, egy művelt és gondolkodó kisebbség útmutató dantei „csillagaként”: a múltfelejtés, a pillanatnak-élés, a „tévéuralom” és az erkölcsi erózió kortendenciáival szemben vitorlázik. Hánykódva, de nem merülve.

Il Pensiero Mazziniano. Democrazia in azione. Periodico dell’Associazione Mazziniana Italiana (A Mazziniánus Eszme. Cselekvő demokratizmus. Az Olasz Mazziniánus Társaság periodikuma), 2010/3., főszerkesztő: Pietro Caruso, 168.

Madarász Imre